

Verslag Belangstellingsbijeenkomst leernetwerk Samenspel Burgerinitiatieven en overheden in het groene domein

Wanneer: 3 juli 2014, 14.00 – 17.00 uur

Locatie: Grand Hotel Karel V te Utrecht

Aanwezig: Andrea Almasi (provincie Noord-Brabant), Thea Attevelt (gemeente Almere), Jurgen Bals (hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard), Eduard van Beusekom (ministerie van EZ), Rinus Boorman (gemeente Ede), Silke van Bovene (gemeente Ede), Theo van Bruggen (RVO), Roel den Dikken (gemeente Eindhoven), Aline Domna (gemeente Gemert Bakel), Willem Jan de Gast (Movisie), Hetti van Hamersveld (provincie Zuid-Holland), Linda Hooijer (gemeente Apeldoorn), Lourens de Jong (provincie Overijssel), Jantine Langenhof (waterschap Vechtstromen), Tarsy Lössbroek (RVO), Hans Koot (provincie Zuid-Holland), Geerdien Krijnen (gemeente Ede), Jeroen Kruit (Alterra) Linda Maassen (gemeente Venlo), Anja Niewind (provincie Overijssel), Marcel Pleijte (Alterra), Hans Rutten (ministerie van EZ), Irini Salverda (Alterra), Albert Jan van de Scheur (gemeente Den Haag), Simone Stam (gemeente Alkmaar), Carlijn van Tijen (provincie Limburg), Bas Tutert (gemeente Ede), Mark van Veen (provincie Overijssel), Bas Volkers (ministerie van EZ) Christian Voortman (Gemeente Zwolle), Jeroen Willemsen (Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard), Kees Jan van Zwiene (gemeente Sliedrecht).

DEEL I: INTRO EN KENNI SMAKING

Introductie

Door Jeroen Kruit van Alterra. Zie verder powerpoint presentatie:

<http://www.slideshare.net/fullscreen/salve003/belangstellingsbijeenkomst-3-juli/1>

Kennismaking

Kennismakingsgesprek in de vorm van interviews door Irini Salverda (Alterra) met Hans Koot van de provincie Zuid Holland, Roel den Dikken van de gemeente Eindhoven en Jeroen Willemsen die toentertijd werkzaam was bij het waterschap Hollandse Delta. Andere provincies, gemeenten en waterschappen reageren vanuit hun eigen praktijkervaringen en werkwijze.

DEEL II: SCHETS MOGELIJKHEDEN LEERNETWERK EN DISCUSSIE OVER INVULLING LEERNETWERK

Schets mogelijkheden leernetwerk

Door Marcel Pleijte van Alterra. Voor schets mogelijkheden leernetwerk zie powerpoint presentatie:

<http://www.slideshare.net/fullscreen/salve003/belangstellingsbijeenkomst-3-juli/1>

Plenaire terugkoppeling groepsdiscussies over ideeën en wensen voor leernetwerk

Groep 1: Aline Domna (Gemert-Bakel), Kees Jan van Zwienen (Sliedrecht), Bas Volkers (EZ), Christian Voortman (Zwolle), Jurgen Bals (Hoogheemraadschap SK), Geerdien Krijnen (Ede). Rapporteur: Bas Volkers.

We hebben eerst een kort voorstelrondje en inventarisatierondje gehouden als het gaat om het omgaan met burgerinitiatieven. Het was een leuk gesprek en dat bracht ook meteen veel richtingenverkeer op gang. We hebben het vooral veel over onderwerpen gehad, dilemma's die spelen waar mensen van elkaar en van anderen zouden willen leren. Op het eind hebben we nog even gesproken over een paar leervormen die ons aanspreken. De volgende onderwerpen kwamen aan de orde.

Onderwerpen/dilemma's:

- Verantwoordelijkheid overheid versus continuïteit burgerinitiatief. Hierbij wordt gerefereerd aan het voorbeeld van de Grasweg in Hellvoetsluis waarbij burgers de natuur willen beheren en Landschap Zuid-Holland als achtervang heeft gefungeerd. Hoe ga je daar in het algemeen mee om? Leg je dingen vast of niet, in de vorm van een contract? Wat voor waarde heeft dat dan zo'n contract? Kan je dingen afdwingen als een vrijwilliger besluit om met zijn vrijwilligerswerk te stoppen? Zulke vragen kwamen langs en daar willen mensen graag meer van weten. Je zou het de afhechting van een eindig initiatief kunnen noemen. Wat is je verantwoordelijkheid als overheid om vast te leggen als een initiatief misschien tot een einde is gekomen.
- Wat ook langs kwam is het onderwerp 'risico-inschatting'. Heeft dat ook te maken met je verantwoordelijkheid als overheid? Daarbij kwam ook een politieke risico-inschatting: de verhouding burgerinitiatief en politieke verantwoordelijkheid. Er werd een voorbeeld genoemd van een dorpsraad die een plan had gemaakt. Een aanbesteding had gedaan. Er kwam een aannemer, de goedkoopste. Toen bleek er in de gebouwen die gesloopt moesten worden asbest zich te bevinden. Als de dorpsraad er niet heel erg bovenop had gezeten dan waren er dingen misgegaan met de sloop en het verwijderen van de asbest. Er zit een volksgezondheidsaspect aan en daar is uiteindelijk toch weer een wethouder verantwoordelijk voor. Dus: wat kom je tegen? Wat kan je afdekken? Hoe schat je risico's in? Hoe ga je daar mee om, zonder de ruimte voor het initiatief te veel te beperken?
- Verder hebben we het gehad over maatschappelijk aanbesteden. Als je taken overlaat aan burgers of burgers nemen werkzaamheden over. Hoe regel je dat, zonder het over de heg te gooien naar burgers? Dat heeft ook weer te maken met het arrangement dat je als overheid met de burgers sluit.
- Een vraag die ook een paar keer langs kwam: Hoe mobiliseer je initiatieven? We hebben dat hier de nog niet geboren initiatieven genoemd. Dus: waar je behoefte hebt aan een initiatief en je voelt dat het er kan komen, maar het is er nog niet...Hoe krijg je de burger in beweging?

- Wat ook een vraag was: er zijn natuurlijk veel thematische clubs die initiatieven nemen, milieu- en natuurclubs bijvoorbeeld. Maar er zijn ook lokale clubs in een wijk of straat. Die komen elkaar tegen of je wilt dat ze elkaar tegen komen. Hoe zorg je ervoor dat die twee zich lekker vermengen? Hoe regel je dat er zowel voor de wijk of straat en ook voor de milieu- en natuurclub iets moois ontstaat?
- Vanuit de WMO van gemeenten kwam de vraag op: Wat voor rol kunnen groene initiatieven spelen in het bevorderen van gemeenschapszin, waardoor burgers zich meer bij elkaar betrokken gaan voelen en wat meer voor elkaar gaan zorgen? Burgerinitiatieven kunnen zo benut worden om overheden van andere taken te verlichten en meer door burgers te laten opnemen.

Op wat voor manier zouden we dat willen verkennen, die onderwerpen? Intervisie ofwel het leren van elkaars ervaringen. Ook als er geen ervaringen zijn kan er worden deelgenomen aan een intervisiegroep door gewoon heel de tijd goede vragen te stellen. Er ligt hier al een uitnodiging om een keer in Zwolle te komen kijken hoe het met burgerinitiatieven gaat, dus bij elkaar op bezoek gaan. Een burgerinitiatief is ook een manier om het afglijden van een achterstandswijk te voorkomen. Dus allemaal melden bij Christian om een keer in Zwolle in een wijk te gaan kijken en aan te geven hoe het allemaal nog beter kan. Dan heeft Christian er zelf ook nog wel een vraag bij. Het bespreken van een aantal casus kan natuurlijk heel goed samen met intervisie. Wat we vanmiddag hebben gehoord waren hele leuke teasers, maar het gaat om met een aantal mensen cases tot op de bodem te fileren. Daar is behoefte aan. En plenaire bijeenkomsten, zoals deze, is een vorm waar mensen wel wat in zien omdat je veel mensen gelijk spreekt en heel veel verschillende geluiden hoort.

Groep 2: Silke van Bovene (Ede), Hetti van Hamersveld (Zuid-Holland), Linda Hooijer (Apeldoorn), Mark van Veen (Overijssel) en Simone Stam (Alkmaar). Rapporteur: Simone Stam.

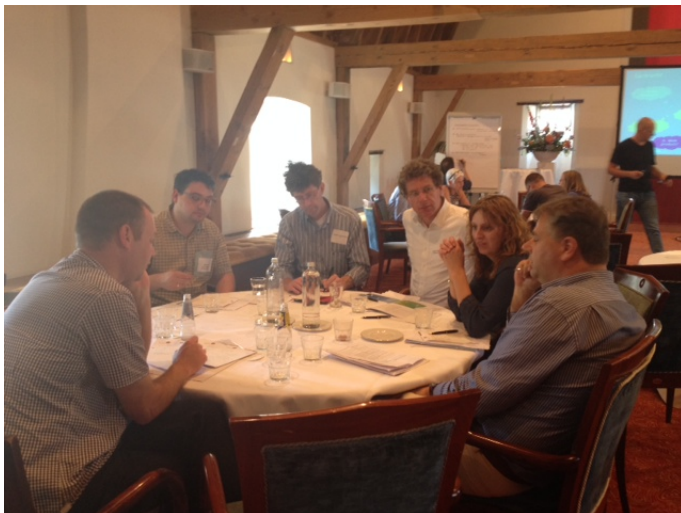

Wij hebben net als de andere groep eerst uitgewisseld wat we tegenkomen binnen onze eigen organisatie en eigen werk. Daar hebben we de volgende punten uit kunnen filteren.

- We zijn op zoek naar inspiratie. Het zien van voorbeelden van anderen werkt heel inspirerend. Er werd ook geopperd dat het een idee zou zijn om eens met iemand mee te lopen op een aantal momenten in een project en meekijken hoe die het dan doet en hoe het gaat.
- Een kern bij ons was ook succes- en faalfactoren. Als aanpak/methodiek kwamen we net als de andere groep ook op intervisie uit, in kleine groepjes en een project helemaal uitzoeken. Als verschillende groepjes dat gaan doen, dan zouden de onderzoekers van Alterra wellicht die resultaten uit de groepjes kunnen verzamelen en daar ook weer centraal op reflecteren. Een aantal van de verdere onderwerpen kunnen daar onderdeel van zijn met als doel hoe je het aanpakt en welke methodiek je kunt toepassen per individueel project. Maar ook op het niveau van hoe pak ik dat nu aan binnen mijn organisatie? Hoe stimuleer ik projecten dat iedereen het hoort en met wie doe ik dat dan?

- We hebben het gehad over doelgroepen bereiken: bereik ik nu wel alle bewoners die ik zou willen bereiken of heb ik nu maar het topje van de ijsberg? Hoe benut ik nog sterker de kracht van de maatschappij? Niet alleen burgers, maar ook bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties?
- We zitten ook te kijken van: kan het allemaal niet nog veel groter? We hebben eigenlijk heel veel ambitie. En waar ligt dan eigenlijk de grens? Wat kan je van burgers verwachten? En wat niet? Waar ligt je grens als het gaat om aansprakelijkheid?
- Groen staat niet op zichzelf. We willen allemaal een organisatie die zich bezig houdt met de samenleving in de breedste zin van het woord. Zeker als het gaat om buurt- of wijkniveau waarop projecten plaatsvinden. Hoe zit het dan met de relatie buurt en wijkwerk? Is daar nog winst te behalen? Zijn er win-win situaties omdat groen bijvoorbeeld ook betekenis heeft voor sociale cohesie?
- Bij de succes en faalfactoren hebben we het nog even gehad over je eigen rol en rolwisseling. Wat zijn nu kansrijke zaken? Wat is het waard om je energie op te stoppen? En wat is het misschien niet waard om je energie op te stoppen? En we hebben het gehad over netwerken: netwerken in de maatschappij en binnen je eigen organisatie.

**Groep 3: Bas Tutert (Ede), Roel den Dikken (Eindhoven), Jeroen Willemsen (Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard), Eduard van Beusekom (EZ), Andrea Almasi (Noord Brabant), Linda Maassen (Venlo), Albert Jan van de Scheur (Den Haag).
Rapporteur: Jeroen Willemsen.**

Ik zie niet heel veel meer wat al gezegd is. Ik loop er snel doorheen. Op de vraag wat willen we leren hebben we drie antwoorden op gegeven.

1) Het kader. Wil je het leren alleen beperken tot groenprojecten? Of heb je een vraag hoe je überhaupt met burgerinitiatieven om moet gaan? Er was hier een provincie (MP: Noord-Brabant!) die een kader wil maken met gemeenten. Hoe actief willen we als provincie zijn? Willen we ook burgerinitiatieven van gemeenten gaan vlottrekken? Of wachten we af? Dus los van groenprojecten is er de behoefte aan antwoorden hoe om te gaan met dit soort initiatieven.

2) Als je dan een burgerinitiatief hebt, hoe pak je dat dan als organisatie op? Hoe ga je om met aanbestedingsregels? Participeer je daar in als organisatie? Hoe toets je of een groep bewoners wel representatief is? Of zijn er ook mensen die het er helemaal niet mee eens zijn? Hoe kom je daar achter? Hoe voorkom je als organisatie dat je goede ideeën meteen de kop indrukt? Hoe waarborg je de continuïteit van initiatieven? Hoe betrek je de juiste groepen bij initiatieven? Allemaal vragen die zijn terug te voeren op de vraag welke rol je als overheid bij dit soort initiatieven wilt innemen. Daar kan je van alles van vinden. Wij hebben de antwoorden ook niet. Maar volgens ons is het goed om dat met elkaar te bespreken.

3) Hoe zorg je dat het werken met burgerinitiatieven echt een organisatie-issue wordt en niet allen afhankelijk is van één persoon? Ook dit is een continuïteitsvraag, maar dan meer op organisatieniveau. Hiervoor ging het meer om de continuïteitsvraag van het initiatief.

Dat waren de drie hoofdthema's. Dan de tweede vraag over welke vormen geschikt zijn. Dan komen we op dezelfde dingen als de andere twee groepen uit. Leren van elkaars ervaringen. Soort overzicht van, State of the art van het omgaan met burgerinitiatieven. Voorbeelden bespreken en ervaringen uitwisselen.

Jeroen Kruit: is dat in een context per bestuurslaag of tussen bestuurslagen?

Jeroen Willemsen: Daar hebben we het niet echt over gehad. Het zou allebei kunnen, afhankelijk van de thema's. Maar dat verzin ik nu.

Eduard van Beusekom: Het werkzaam zijn bij verschillende overheden, kan wel behulpzaam zijn. Je kunt van elkaar leren. Andrea Almasi zei ook: ik wil daar graag goede voorbeelden van zien.

Groep 4: Rinus Boorman (Ede), gemeente Venlo, Willem Jan de Gast (Movisie), Tarsy Lössbroek (RVO), Thea Attevelt (Almere), Hans Koot (Zuid-Holland), Carlijn van Tijen (Limburg). Rapporteur: Tarsy Lössbroek.

De dynamiek rond een burgerinitiatief is anders dan de dynamiek rond een democratisch proces. Hoe moeten we daar mee omgaan? Het zijn niet de normale standaard routines. We hebben nog geen grondwet die aangeeft hoe die twee (verhouding democratische proces met burgerinitiatieven) zich tot elkaar verhouden. Taskforce nodig? Vergelijk met punt 5...

1. Hoe kansen benutten als er een burgerinitiatief ontstaat? Kunnen we nog benutten van andere kansen? Meerdere vliegen in één klap slaan. Neem vooral geen dingen over als overheden zodat energie bij bron verdwijnt.
2. Dit is meer een algemene vraag. We zitten in een tijdsspanne dat burgerinitiatieven opkomen: Hoe kan je initiatieven activeren? Hoe lok je initiatieven uit bij burgers en ondernemers?
3. Hoe integraal denken en werken binnen een burgerinitiatief activeren? Ook binnen het apparaat zelf?
4. Observatie vanuit de provincie Limburg: ook binnen de organisatie zelf is van bovenaf de wil nodig om het op een andere manier te doen dan we gewend zijn. Hoe krijg je als het ware burgerinitiatieven als een gelijkwaardig instrument verkocht naast traditioneel instrumentarium?
5. Als een burgerinitiatief wordt opgeleverd dient er ook notie te zijn van: Hoe nu verder? Hoe ga je de opbrengst van burgerinitiatieven bestendigen, zo dat nodig is (on the road ontwikkelen....)?

Aan de Instrumenten zijn we niet toegekomen....

Gezamenlijke discussie over wat we nu hebben 'opgehaald'

Jeroen Kruit: We hebben al met al nu heel veel verzameld. Soms met dubbelingen. Dat is mooi. Wat gaan wij doen? Alle informatie die we nu hebben gekregen (ook door de ingevulde vragenlijsten en interviews) gaan we bundelen en zoeken naar overeenkomsten en verschillen. Kijken of we al tot voorstellen kunnen komen hoe we samen stappen verder kunnen komen. Dat willen we natuurlijk met jullie communiceren. We willen jullie van harte uitnodigen om ons te bestoken. Mocht je ideeën hebben, voorstellen om zaken aan te pakken, neem contact met ons op! Naast dat we dit verzamelen en samen uitwerken met jullie, willen we ook low profile naar een digitale discussieomgeving. We willen in ieder geval een LinkedIn discussiegroep gaan opzetten. Daar krijgen jullie binnenkort een uitnodiging voor. Ik hoop dat jullie allemaal op LinkedIn zitten. Maar misschien kunnen we dat nog op andere manieren uitbreiden.

Simone Stam: De universiteit van Wageningen heeft in een LinkedIn groep de vraag gesteld om burgerinitiatieven aan te dragen. Zijn jullie dat nou?

Irini Salverda: Ja daar zijn wij ook bij betrokken. Dat is een inventarisatie van groene burgerinitiatieven. Daarnaast zijn we ook bezig met een netwerkje met groen stedelijke burgerinitiatieven. Wellicht kunnen we met dit netwerk een link leggen?

Willem Jan de Gast: Ik werk bij Movisie. Ik heb aangeboden dat wij ook allerlei dingen met elkaar gaan linken, omdat we ook bezig zijn vanuit BZK met burgerinitiatieven. Je moet zelf goed kunnen zoeken wat je daaruit nodig hebt.

Marcel Pleijte: Er is wellicht een expert meeting nodig om te kijken wat voor kennis al voorhanden is en hoe we elkaar daar op aanvullen, zodat we niet opnieuw het wiel gaan uitvinden.

Hans Koot: Wordt er nu besloten of er nog een volgende sessie komt of niet?

Irini Salverda: die kan er sowieso komen. We zoeken nu vooral waar het meest energie op zit. Daar gaan we dan mee aan de slag.

Marcel Pleijte: op voorhand dachten we: we gaan nog twee plenaire bijeenkomsten organiseren. Toen bedachten we: het kan wel eens zo zijn dat mensen verschillende interesses tonen en we niet op 2 grote bijeenkomsten uitkomen, maar op meerdere kleine.

Hans Koot: ook al zijn het verschillende onderwerpen dan nog is het misschien wel aardig om het op één middag te doen. Dan kunnen de groepjes elkaar op de hoogte stellen van de leervorderingen.

Hetti van Hamersveld: is dit nu een select genootschap? Of gaan we proberen om dit te verbreden?

Jeroen Kruit: Dat laatste.

Irini Salverda: iedereen die meer mensen weet die betrokken willen zijn, betrek ze, want dat kan. Als iemand wil aangeven dat die het graag in een richting ziet ontstaan kom dan met ideeën. Wij gaan kijken of we daarin kunnen helpen.

Simone Stam: het woord intervisie is gevallen. Wellicht moeten we het daar niet alleen met ambtenaren over hebben maar ook met de burgers van de burgerinitiatieven zelf. Wat wij een succes noemen kan door burgers als een faalfactor worden gezien.

Carlijn van Tijen: ik zou er overigens geen boekje met best practices van maken. In een boekje worden dingen altijd mooier dan ze in het echt waren.

Irini Salverda: dus jij wilt niet naar een product boekje, maar naar een product leerbijeenkomsten?

Carlijn van Tijen: mensen moeten open vragen kunnen stellen. Dan krijg je meer hoe het echt was.

Irini Salverda: met producten bedoelen we ook niet perse een boekje, maar bijvoorbeeld ook een verslag zodat degenen die er niet waren er ook van kunnen leren. Wat zijn de belangrijkste lessen? Toch even op papier zetten, om te kunnen delen.

Carlijn van Tijen: ook op papier. Het is mij vaker opgevallen dat er dan van die nietszeggende lessen in staan als "goed met iedereen tijdig communiceren." Terwijl het tijdens de interactie veel meer waarde had.

Willem Jan de Gast: we hebben een database met sociale interventies op het publieke domein. Dat die beschreven zijn en ook de effectiviteit is aangetoond, helpt de burgerinitiatieven. Bij het toepassen wil jij kunnen bellen met iemand: hoe is dat nu gegaan? Wat ging er fout? Je hebt dus gelijk, maar ik denk dat het alle twee tegelijk is.

Irini Salverda: de go/no go wordt nu bij ons gelegd, dat is toch niet zo.

Hans Koot: of bij EZ.

Irini Salverda: dat is toch niet zo Eduard?

Eduard van Beusekom: Wij hebben Alterra gevraagd om het te faciliteren. De go/no go ligt vooral bij de deelnemers van het leernetwerk zelf. Het gaat om de energie van binnenuit. Dat levert dan misschien weer resultaat op die we breder kunnen verspreiden.

Linda Hooijer: Moet het op groen betrekking hebben of mogen we het verbreden?

Eduard van Beusekom: Groencombinaties zijn ook mogelijk. Ik zou het niet willen focussen op het zorglandschap, maar de relatie natuur en zorg is natuurlijk wel een item. Er is een interdepartementaal netwerk waar ook BZK in zit. Daar is al heel veel uitgezocht wat gespiegeld kan worden naar het groene domein. In die zin kijken we naar Irini, Marcel en Jeroen: als jullie dingen horen en kunnen verknopen met al bestaande kennis geef het dan aan. Verder de oproep aan jullie: als er onderwerpen zijn waar je zelf weinig tijd voor hebt, breng ze dus in! Dan kunnen de onderzoekers en anderen binnen het leernetwerk je toch vooruit helpen waar je bij interne discussies je voordeel mee kunt doen. Dus laat het niet na. Ook dingen van: vind ik een leuk idee, maar ik doe er zelf niets mee. Laat dat hier vallen. Voor een ander is dat misschien een aha-erlebnis. Ik hoop dat het leernetwerk gaat werken, maar dat is aan jullie!

Simone Stam: Ik heb nog een vraag of er kosten zijn voor deelneming aan het leernetwerk.

Irini Salverda: nee geen kosten.

Simone Stam: ik dacht dat ik dat ergens las.

Jeroen Kruit: het mag hoor ;)

Marcel Pleijte: Het kost je nu alleen je tijd en daarmee geld.

Simone Stam: dat snap ik. Maar als het geld kost moet je weer goedkeuring hebben van je eigen baas.

Eduard van Beusekom: We proberen als Rijk om vraagarticulatie/programmering van onderzoek te verbreden met meer stakeholders. Hoe kunnen we programmeren voor gemeenschappelijke missies? Dat kan voor provincies, gemeenten en waterschappen met teruglopende budgetten slimmere dingen doen?

Simone Stam: Dit punt is nog niet naar voren gekomen. Ik ben er benieuwd naar wat mijn eigen provincie voor gemeenten kan betekenen. In welke situaties kom je elkaar nu tegen en kunnen we elkaar daar versterken?

Jeroen Kruit: Dank u wel en tot de volgende keer!